

Az Európai Unió és a kárpátaljai magyarság

Az európai országoknak az unió bővítésében bizonyos tapasztalatai voltak, vannak, de a tízországos bővítés nemcsak minőségileg, de mennyiségileg is más. Sok váratlan problémát, de nyugodtan mondhatjuk buktatót is jelent majd. Benne van a pakliban, hogy a további bővítéstől elmegy a kedve az Európai Uniónak, és így aztán nemcsak a Délvidék és Kárpátalja magyarjai maradnak hosszú távon is az unión kívül, de Romániának is sokkal többet kell várakoznia az előszobában, mint egyesek gondolnák, és akkor a határon túli magyarság zöme kívül marad az unión, és gondjai lesznek az anyaországi kapcsolatokkal. Persze, hiszen lehetne vitatkozni azon, hogy azok a politikai vagy inkább érzelmi okok, amik Lengyelországnak soron kívüliséget biztosítottak a belépésnél, élnek-e még Románia esetében is.

Maradjunk annál, hogy Ukrajna belátható időn belül nem lesz európai uniós tag, és így a kárpátaljai magyarságnak az Európai Unión kívülről kell megtartani, és lehetőleg fejleszteni kapcsolatait az EU-n belül lévő anyaországgal.

Talán egy néhány mondat erejéig Magyarország csatlakozásáról is beszélhetnénk, ami nem volt egy fáklyásmenet, lásd a népszavazás alacsony részvételi arányát, az egész csatlakozási tárgyalások menetét sikerült egy közös piaci szintre levinni a maga kisstílusú alkudozásával. Az egész folyamat úgy lett beállítva, mintha a csatlakozás csak Magyarországnak lett volna fontos, holott ez így nem igaz, és erre érzett rá a magyar szavazó, nem a közömbösség, hanem a manipuláció szúrós büze tartotta távol a magyar lakosság többségét az urnáktól. Ebben a légkörben Magyarország nem is igen rúkolhatott elő a környezetében élő szegény rokonokkal, akiket segíteni kell, akiknek rendezetlen a helyzetük, és akiket nagy baj esetén be kell fogadni a házba, amelyik már közös az európai országokkal, és sajnos ezek a szegény rokonok még konfliktusok forrásai is lehetnek. Azt gondolom, talán jobb is így, a problémával az Európai Uniónak úgyis szembe

kell néznie előbb-utóbb, de inkább előbb, lásd a vajdasági magyar veréseket.

A mai helyzet tehát a következő: a nyelvében és kultúrájában egységes magyar nemzet egy része az unióban van, egy része reménykedik, hogy hamar ott lesz, a harmadik rész pedig tudja, hogy hosszú távra el van szakítva az anyaországtól.

Mi, kárpátaljaiak az utóbbihoz tartozunk. Trianon óta a kárpátaljai magyarság több állam uralmát is megtapasztalta, de időhiány miatt, csak a szovjet rendszer pusztításáról beszélnek. 1945 után a málenkij robot, a kolhozosítás és a totális államosítás mellett szétverték a magyar oktatást, szétverték minden magyar intézményt és minden civil kezdeményezést megszüntettek. Megkezdődött az egyházak üldözése, működésüket a minimálisra csökkentették. Minden civil szerveződés politikainak minősült, így aztán a pipagyűjtők szervezetét is a kommunista párt engedélyével és felügyeletével működtették, ez természetesen már nemcsak a magyarságra, de Kárpátalja egészére vonatkozott.

Ilyen ötven év után kellett a nyolcvan százalékban falusi lakosságú kárpátaljai magyarságnak újra éleszteni, illetve kialakítani saját szervezeteit. Sok nélkülülés, nagy lelkesedés szülte a számtalan tiszvívrag-életű szerveződések. A mai napra aztán kikristályosodott néhány civil szervezet.

Közben az ukrán hatalom lassan visszanyeri szovjetunióbeli formáját, ami annál is inkább könnyen megy, mivel a hatalmon lévő személyek ugyanazok, csak a címer és a zászló változott. Ma már, az ukrán hatalom is igyekszik rátelepedni mindenre, ami él és mozog. Jó példa erre a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola esete. Ez a főiskola tanári karával és ezer diákjával egy talpalatnyi magyar civil autonómia Kárpátalján. Alakulásától kezdve támadásoknak van kitéve. Ezen sincs mit csodálkozni, hisz a szovjet mentalitású hatalmat irritálja egy olyan tanintézmény léte, amelynek rektorát, tanszékvezetőjét, tanárait nem ő nevezi ki, és egyáltalán sértő, hogy nem telefonálhat rá a tanintézmény vezetőire valamiféle utasí-

tással, amit sajnos, bármelyik önkormányzati vezetővel megtehet, mert a kvázi önkormányzatok ezer szállal függnek a hatalomtól. A főiskola fontosságát nem lehet eléggé kihangsúlyozni. Kárpátalján a magyar közösségben az egyetemi végzettségűek aránya ezer emberre számítva messze alulmarad az ukrán lakossággal szemben. Engedtessek meg, egyetlen példát kiemelnék, ma Kárpátalja lakosságának 12%-a magyar, a magyar orvosok száma a kárpátaljai orvostársadalomban 2-3% között mozog, de ez még mindig nem a legrosszabb, hisz az egész ötven év alatt nem sikerült egyetlenegy, nem tévedés, egyetlenegy magyar nemzetiségű jogászt kiképezni Kárpátalján.

Ez a helyzet ma a Kárpátok alatt, és ha felteszszük a kérdést, hogy van-e valamilyen teendőnk ma Magyarország EU-s csatlakozásával kapcsolatban, a válaszom az, hogy nem tudom.

Mindenképpen tennünk kell valamit, hisz a szétesett Szovjetunió példája azt mutatja, hogy a tanult emberek magas száma a nemzeti civil szerveződések és a polgárosodás magas foka átlendíti a nehézségeken a nemzeteket, országokat. A Szovjetunió volt 15 köztársaságából háromnak: a lettnek, a litvánoknak és az észteknek sikerült megőrizni polgári gerincét, intézményeit és ma már ez a három ország tagja az Európai Uniónak. Ezek az országok véráldozatok árán is megőrizték értékeiket a kommunista erózióval szemben. Példájuk is azt mutatja, hogy a szerveződéseknek, a kitartó munkának, akkor sem marad el a gyümölcse, ha az adott pillanatban a harc kilátástalannak tűnik.

Azt gondolom, az itt felvett gondolatok mindegyike megérme egy misét, és akkor még nem beszéltünk a magyarországi politikai elit e kérdéshez való hozzáál-

lásáról. Mert ha durván teszem fel a kérdést, akkor maga egyszerűségében ez úgy hangzik, szüksége van-e Magyarországnak a határon túli magyarságra? Vagy csak a magyar társadalom egy bizonyos részéről tapasztalható nyomás - zárójelben teszem hozzá -, szavazatszerzés okán ösztökéli arra, hogy foglalkozzon a kérdéssel.

Azt hiszem, az uniós csatlakozás ténye, de főleg a schengeni vasfüggöny legördülésének egyre erősödő moraja rákényszeríti a magyar politikai elitet egy világos és egyértelmű koncepció kialakítására a határon túli magyarsággal kapcsolatban. Sajnos ez a mai napig nem történt meg. Ma még mindig ott tartunk, hogy a levegőben lóg a kérdés, helyben maradni vagy kivándorolni Magyarországra. Amíg ezt a kérdést egy mondatl akarjuk elintézni, mégpedig egy olyan mondatl, ami ráillik a tömbben élő és a szórványban élő magyarságra is, amíg egy megoldást keresünk a székelységnek és a vajdasági magyarságnak is, addig nyugodtan állíthatjuk: Magyarországnak nincs világos és részletekben menő elképzelése a határon túli magyarságot illetően.

Ettől függetlenül számunkra, a nemzettől elszakított magyarság számára megmarad a kérdés: MIT TEGYÜNK? Erre hál' Istennek van kemény és egyértelmű válasz, a mi feladatunk, mármint a határon túli magyarság értelmiségének feladata, fújni a harsonákat, és rendületlenül menetelni, bízva abban: a tudatos rosszakarát, a közöny, valamint a butaságból emelt falak előbb-utóbb leomlanak, mindenki számára világos és egyértelmű lesz a határon túli nemzetrészek fontossága és a magyar társadalom egy része végleg leszámol a magyar nemzet nélküli magyar állam illúziójával.

